

Lyngør historiegruppe

Lyngør historiegruppe er en uavhengig gruppe bestående av personer som er interessert i Lyngørs historie, både i smått og stort. Gruppen har som formål å stimulere til å bevare og å gjøre kjent historiske minner knyttet til Lyngør. Disse små skriftstykkene er ledd i dette, og er skrevet av folk som har en historie å fortelle, eller som har kunnskap å dele.

Nr. 4.

Dato: 09.12.16.

OM ET SKIPPERHUS PÅ LYGØRSIDEN NEDTEGNING AV NOEN MOMENTER VEDRØRENDE EIENDOMMEN "LYNGØR YTRE", G.NR. 81, B.NR 19 I DYBVAAG, SENERE TVEDESTRAND, KOMMUNE

Av Sverre Stub.

Forord

Det følgende er skrevet for å bevare for etterslekten en del faktiske opplysninger m.v. om vårt kjære Lyngør-hjems ("Gamleby") første ca. 125-årige historie. Teksten har ingen ambisjoner utover det å være en historiekilde for egne etterkommere. Fordi også andre enn nærmeste familie har uttrykt interesse er det laget en forkortet utgave (nedenstående er en ytterligere nedkortet versjon).

Kilder er offisielle dokumenter, byggeregnskapet og husholdningsregnskapet de første årene, ulike bøker og skrifter, brever og ikke minst bidrag fra personer med tilknytning til huset eller Lyngør for øvrig. Spesielt har mange samtaler med mor (d. 1995) vært av stor verdi.

Det har blitt en del mer tekst enn jeg opprinnelig hadde tenkt. Dette både fordi jeg har kommet over stadig flere kilder, og fordi jeg har latt meg "rive med" og gått noe utover det som har direkte med vår eiendom å gjøre. På noen punkter er det kanskje litt vel detaljert, men jeg ser jo ikke bort fra at noen i slektledd langt ut i det 21. århundre vil være glad for det ?

Oppgaven har vært svært givende for meg personlig. Men litt frustrerende er det å tenke på alt det som tre eldre generasjoner ville hatt å bidra med dersom man hadde kunnet sette seg ned og prate sammen i dag.

Oslo, 1998/2016

Sverre Stub

Opprinnelse

Huset ble bygget i 1870-72, etter at min oldefar **Knud Bjørn Christophersen** (KBC), sønn i nabohuset vestenfor (Doktorhuset), hadde giftet seg med **Louise Amalie Wiersen** 27.12.1867. Han var født 30.8.1840 som fjerde barn i en søskenflokk på ti.

Christophersen-navnet stammer fra Christopher Johnsen, Bota (1744-84), som er min kone Anne Maries og min felles tipp-tipp-tippoldefar. Han var gift med Karen Biørnsdatter (1750-1830). De er begravet ved Flosta kirke, der det er en egen minneplate for dem på kirkens yttervegg. De hadde bl.a. sønnen Jens (1777-1829), som giftet seg med Anne Marie Beruldsen, hvis mor Anne Evensdatter kom fra Lyngør. Jens var skibsreder, som senere også sønnen Christopher Jens Christophersen (1805-1880). Denne var gift med Anne Margrethe fra Borøen (1812-76), hun var født Christophersen og ble gift Christophersen (de var søskenbarn, hun var datter av Gunder Christophersen). De hadde fem sønner og fem døtre. Fjerde barn i rekken var oldefar Knud Bjørn.

I regnskapsbok med "Conto over Vaaningsbygning tilhørende Knud og Amalie Christophersen" står det at "Tomten paabegyntes 1 marts 70". Tomten ble utskilt fra farens tomt "Lyngør Ytre" g. nr. 18, b.nr. 15 (Doktorhuset).

Huset er tømmerhus i tidlig sveitserstil, med empirevinduer. Fra postene i byggeregnskapet 1870 gjengis: "4de April Betalt for en Ladning Jord 2 (speciedaler) 4 (ort)", 27 de April 2605 Muursteen 15-3-4 (skilling), kalk, planker og bord, smedløn for en jernklave, fragt for en ladning tagsteen 3-2-12, Tømmermand for Husbygningen 295, dto for et Udhuus 150, undermurer 100 og Brygge 40. Det gikk med 2800 + 207 + 1080 Tagsteen og 75 mønepanner. Det fremgår at huset ble tjæret, at Mads Maler fikk oppgjør 20/12-1873, at snekker Andersen for klædning af Huset fikk 80 daler, at Bord og Materialer til Klædning kostet 104 daler og at Tønnessen fikk 39 daler for Maling af Huus og Uthus, og at det ble foretatt Indlægning af 96 Ruder à 3½ s.

Brønnen ble laget høsten 1878. Vi må kunne formode at tunet rundt brønnen og de to havene ble anlagt med ballastjord fra skuter med tilknytning til huset.

KBC mønstret på som Youngman på farens brig "Amphitrite" i 1855, 14 eller 15 år gammel. I 1859 hadde han avansert til 2. Styrmand på farens bark "Ellida", i 1861 1. Styrmand på "Succes" og fra 1864, 24 år gammel, skipper på "Amphitrite". De to siste årene av sitt altfor korte liv (han døde i 1881, 41 år gammel) var han skipper på "Abel", hvor han også var partseier.

I "Dagbog ført af Knud B. Christophersen Lyngør 1870" er det interessante opplysninger om oldefars hverdag som sjøkaptein. Her gjengis noen utdrag:

"Den 14de August 1874 idet jeg med Skibet Ellida kom ud Kattegattet fra Kaliø bestemt til Antwerp - vilde jeg meget gjerne været under Land ved Lyngør for at erfare hvordan det stod til hjemme især med Amalie som nu maatte være nedkommet, men Vinden gikk sørlig frisk Kuling saa det maatte afsted vestover".

Om vinteren 1873/74 berettet han:

" Hele Vinteren December Januar Februar og Marts Maaneder vare ualmindelig milde - Ingen Sne ingen Is men en vedvarende stormende Vinde fra Syd og Vest. Mange Skibe laa i maanedsviis inne i Havnen Forøvrigt Intet synderlig at bemerke. Helbreden var i fleste Familier god og allting gik i gamle Former."

Men året etter:

" Meget Kold og Streng var Vinteren 74/75. I Slutningen af Januar begyndte Isen at lægge sig og det var da ufremkommelig i lang Tid. Ellida var 26 Februar lastet og skulle seilet men da blev det Havis som umuliggjorde Seilaas indtil 12 Marts."

Året etter tippoldefars død i 1840 døde også oldefar. Han var ombord på "Abel" underveis til Amerika, da han i 1881, 41 år gammel, døde av tyfus.

Vi vet lite om hvordan huset var innredet og møblert de første ti-årene. Vi har ingen interiørbilder fra den tiden. I regnskapet står bl.a. 20 ruller tapet, 3 Kakkellovne, comfyr (25 spc) og Rækværk til Trappen 3-3-18. I 1883 betaltes assurancepolicen til Indboet med 5 kroner.

Husets første husmor var oldemor Louise Amalie Wiersen. Hun var født 29.8.1847 og ble enke få dager etter at hun hadde fylt 34 år. Hun satt igjen med fem barn i alderen 14-0; **Christopher, Fredrikke, Anna, Julie** og **Johannes**.

Det må ha vært et svært strevsomt liv å sitte igjen alene med ansvaret for fem barn. Fra 1882 førte hun husholdningsregnskap, i samme bok som byggeregnskapet var ført. Fra 1883-regnskapet kan nevnes Rengjøring af Huset 4.40, Skolestart 13.06, Fattigskat 8.69. Den hyppigste utgiftspost gjennom alle årene er Fattigpenge. Smør nevnes meget sjelden. Kakkellovnsrør og feier var gjengangere.

Annen generasjon overtar

Eiendomsretten ble formelt overført på eldste sønn, **Christopher K. Christophersen**, i 1894. Han var født i 1869, reiste til sjøs som 15-åring på båt der hans onkel Gunder Christophersen var kaptein (Gunder bygget Rønningen lenger øst på Lyngørsiden).

Christopher giftet seg i 1901 med Margot Emilie Barth-Abrahamsen fra Kristiansand. De fikk fire barn, de tre eldste ble født i huset.

I 1910 flyttet Christopher m/familie til Kristiania. Christopher solgte da Lyngør-huset til sin yngre bror kaptein **Johannes Christophersen**.

I en nekrolog i Tvedestrandsposten 19.3.1956 sto det at Christopher hørte til den kjente Christophersen-slekt i Dypvåg som gjennom mange slektledd har fostret djerne og dyktige sjøfolk. Han ble omtalt som et sjeldent hyggelig og godt menneske.

Eldste datter Fredrikke var ugift, flyttet til London og arbeidet i sykepleien. Hun deltok i Gaza i 1917, og i huset henger et diplom "for gallant and distinguished services in the field", undertegnet 28 June 1917 av Winston Churchill, Secretary of State of War. Fredrikke døde i 1930 og ble gravlagt i samme grav som sin mor ved Dypvåg kirke.

Anna var gift to ganger, først med ingeniør Marcus Marcussen fra Askerøya til hans død i 1904, senere med skipsfører Theodor Nielsen. Ingen barn.

Yngstegutten Johannes hadde pakket skipssekken som 14-åring i 1895, kort etter at han var blitt foreldreløs. Hele huset ble utleid noen år mens Johannes og hans kone Hilda, f. Nielsen, bodde i hennes barndomshjem på Odden. Johannes og Hilda flyttet i 1921 til London (flyttet tilbake til Lyngør rett etter krigen), og huset ble i 1922 solgt til hans søster **Julie** (min mormor) gift med (min morfar) rektor **Kolbjørn Koppang**.

Fra helårsbolig til sommerhus

Fra begynnelsen av 1920-årene opphørte således "Gamleby" å være helårsbolig. Som mange andre hus i Lyngør, som var bygget i tilknytning til seilskutetiden, gikk det over til å bli sommerhus.

Høsten 1930 ble det foretatt en større bygningsmessig forandring på husets sydside. Da ble bislaget revet, nytt inngangsparti med veranda og et lite ekstra soveværelse ble bygget og portal satt opp ved almenveien.

Søndagene skulle helligholdes. Bare nødvendig arbeid ble utført da. Når det var kirkesøndag, vanligvis hver 14. dag, gikk det en strøm av småbåter vestover til Dypvåg kirke. Morfar Kolbjørn satt ofte på orgelkrakken slik at organisten også fikk ferie, og hans barn trakk belgen så orgelet fikk luft. I Dypvåg-boken står det om KK at "det ble feststunder i Dypvåg kirke når Koppang satt ved orgelet, som han ofte gjorde under sommerferieopphold i Lyngør".

Nye generasjonsskifter

Kolbjørns og Julies tre barn, **Ole Koppang**, **Knut Bjørn Koppang** og **Fredrikke (Dikken) Stub** (mor), overtok som eiere i 1947. Fra 1958 var mor eneeier. I 1986 ble eiendomsretten overført til meg (Sverre Stub) i forbindelse med mors og fars forhåndsarveoppgjør med sine tre barn. Snart nærmer vel tiden seg for nok en generasjonsoverføring.

